

HỘI THẢO KHOA HỌC VIỆT – TRUNG:

“TÔN GIÁO TRONG BỐI CẢNH CHUYỂN ĐỔI KINH TẾ - XÃ HỘI”

Trong 2 ngày 26 và 27/11/2005 tại Hà Nội đã diễn ra Hội thảo khoa học Việt - Trung với tiêu đề “*Tôn giáo trong bối cảnh chuyển đổi kinh tế – xã hội*”. Hội thảo thu hút sự tham gia của các nhà nghiên cứu khoa học về tôn giáo đến từ Viện Nghiên cứu Tôn giáo so sánh, thuộc đại học Trung Sơn, Quảng Châu, Trung Quốc; Trường đại học Toyo, Nhật Bản; Viện Nghiên cứu Tôn giáo và một số viện nghiên cứu liên quan đến vấn đề dân tộc và tôn giáo thuộc Viện Khoa học xã hội Việt Nam; Viện Nghiên cứu Tôn giáo và Tín ngưỡng thuộc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh cùng đại diện của các cơ quan hữu quan ở Trung ương và Hà Nội.

22 trên tổng số hơn 30 tham luận gửi tới Hội thảo được trình bày theo 3 nhóm vấn đề chính: *Vấn đề lý luận về tôn giáo và tôn giáo học* (Tôn giáo và triết học, tôn giáo và hiện thực, sự tiêu vong của tôn giáo, nghiên cứu tôn giáo ở Trung Quốc); *Nghiên cứu tôn giáo cụ thể trong bối cảnh kinh tế xã hội hiện nay* (Kitô giáo, Phật giáo, Tin Lành) và về *Xã hội học tôn giáo và các vấn đề chung của tôn giáo* (Ghi chép điền dã về tín đồ Kitô giáo, phản ứng của người Hmông với Kitô giáo, nghiên cứu tín ngưỡng dân gian).

Về nội dung lý luận tôn giáo và tôn giáo học, đáng chú ý là tham luận “*Triết học và Tôn giáo*” của PGS. Nguyễn Duy Ninh, Viện Nghiên cứu Tôn giáo. Tham luận trở lại các mối quan hệ gốc rễ và lịch sử giữa tôn giáo và triết học. GS. Phùng Đạt Văn, Viện Nghiên cứu Tôn giáo so sánh trong tham luận “*Ra khỏi cái tôi cố chấp, đến với mối quan tâm xã hội – giản luận về ý nghĩa hiện đại của thuyết ‘vô ngã’ nhà Phật*” đã so sánh ý thức mãnh liệt “bản ngã là trung tâm” của phương Tây và quan niệm Phật giáo về “vô ngã” của phương Đông. Ông khẳng định giá trị của Phật giáo khi hình thành nên một cái “tôi” có trọng trách, cái “tôi” tình cảm; các khái niệm về “Phật giáo nhân sinh”, “Phật giáo nhân gian” hay “Tịnh thổ nhân gian” do các bậc cao tăng cận đại đề xướng đã

thể hiện được ý thức quan tâm đến văn hoá, lịch sử, xã hội và trở thành một bước phát triển lớn của lịch sử tư tưởng Phật giáo. Tác giả cho rằng con người hiện đại quá “bản ngã”, quá xa rời và quá cô độc. Giáo pháp Vô Ngã của Phật giáo tự nhiên cũng hồi ứng với những vấn đề này của xã hội hiện đại và do đó, thể hiện được ý nghĩa hiện đại.

Trong tham luận “*Tôn giáo có tiêu vong không? Nhìn lại những điểm tối trong tư tưởng Ánh Sáng*”, GS. Trần Lập Thắng, Viện Nghiên cứu Tôn giáo so sánh, đã lật lại cái nhìn của các nhà tư tưởng Ánh Sáng về sự tiêu vong của tôn giáo. Tác giả khẳng định lý tính tự thân có giới hạn của nó, thay thế tôn giáo thì không chỉ làm tổn hại bản thân tôn giáo, mà còn tự biến chất thành cái đối lập với mình. Tư tưởng Ánh Sáng không thể chiếu rọi tất cả bởi “tâm linh vốn có lối luận lý riêng của nó, là cái mà lý tính không thể lý giải nổi”.

Trong nhóm *Xã hội học tôn giáo và các vấn đề chung của tôn giáo*, đáng chú ý là các bài tham luận mang tính gợi mở vấn đề nghiên cứu của GS. TS Đỗ Quang Hưng về toàn cầu hoá tôn giáo và ThS. Nguyễn Thu Hằng về truyền thông đại chúng và tôn giáo. Trong tham luận của mình, GS. TS Đỗ Quang Hưng nêu ra những biểu hiện cơ bản của toàn cầu hoá tôn giáo, như: sự thay đổi cơ bản về địa tôn giáo mà biểu hiện rõ nét là tôn giáo đang chuyển sang xu hướng xuyên quốc gia, xuyên khu vực; Hiện tượng tái cấu trúc tôn giáo trong bản thân các tôn giáo; Nhu cầu tôn giáo một phần theo khuynh hướng đồng nhất hoá đức tin đã dẫn đến hiện thực đời sống tôn giáo trở thành một siêu thị để người ta có thể lựa chọn; Các tôn giáo lớn đã có sự thay đổi căn bản về vấn đề truyền giáo: sự quốc tế hoá các giáo triều, sự xuất hiện khái niệm “truyền giáo ngược”. Tác giả tạm kết luận rằng toàn cầu hoá tôn giáo đang phá vỡ các ranh giới cũ, tạo ra các ranh giới mới. Liên hệ với trường hợp Việt Nam, tác giả cũng chỉ ra những biểu hiện của toàn cầu hoá tôn giáo và ảnh hưởng của nó với đời sống tôn giáo trong nước.

Trong các báo của các nhà nghiên cứu Trung Quốc, tham luận về *giá trị quan và tôn*

giáo của sinh viên Trung Quốc của GS. Lý Hoa cung cấp những thông tin khá thú vị. Lấy kết quả từ điều tra xã hội học với sinh viên Trung Quốc, tác giả chỉ ra rằng về mặt thủ hướng giá trị, sinh viên vẫn thừa nhận một cách phổ biến đạo Hiếu của nhà Nho: coi trọng gia đình, mối quan hệ giữa người với người và tự hoàn thiện bản thân. Kết quả điều tra cũng cho thấy sinh viên Trung Quốc đều có những đánh giá tích cực và chính diện với đại bộ phận tôn giáo, và rất có nhu cầu tiếp xúc với tôn giáo.

Các học giả đến từ đại học Toyo, Nhật Bản cũng đóng góp hai tham luận, tiêu biểu là *Mô hình thổ địa ở Việt Nam qua tài liệu Hán văn* của GS. Michio Suenari. Tham luận trình bày các mô hình thổ địa khác nhau ở Việt Nam và so sánh với các mô hình thổ địa của Nam Trung Hoa. Tác giả chỉ ra sự ảnh hưởng của Trung Hoa cũng có thể được đem vào Việt Nam theo những cách rất khác nhau vào những thời điểm khác nhau.

Ngoài ra, còn có các tham luận đáng chú ý khác như: về đường lối chính sách tôn giáo của

Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Trung Quốc, những vấn đề về đời sống đạo của tín đồ Công giáo, sự tác động của kinh tế thị trường đến tăng ni Phật giáo Việt Nam, đời sống tâm linh của người Hmông Việt Nam và Trung Quốc, v.v

Trong lời phát biểu tổng kết hội thảo, GS. Đỗ Quang Hưng đánh giá cao sự tham gia nhiệt tình của các nhà khoa học quan tâm đến chủ đề của hội thảo, đề cao chất lượng học thuật của các tham luận đồng thời khẳng định sự cần thiết của việc trao đổi, học hỏi lẫn nhau giữa các học giả Việt - Trung về vấn đề phương pháp nghiên cứu, qua đó thể hiện rõ hơn quan hệ hợp tác đang phát triển giữa hai bên. Về phía bạn, GS. Phùng Đạt Văn cũng khẳng định nghiên cứu lịch sử về hiện trạng tôn giáo của hai bên, so với hội thảo trước đây tại Quảng Châu, đã có nhiều tiến bộ, tạo cơ sở tốt hơn cho công tác nghiên cứu tôn giáo trong tương lai không xa.

H.C.

THÔNG BÁO

Thi hành *Quy chế tổ chức và hoạt động của Tạp chí thuộc Viện Khoa học Xã hội Việt Nam* được ban hành theo Quyết định số 1034/QĐ-KHXXH, Hà Nội ngày 23 tháng 6 năm 2005 của Chủ tịch Viện Khoa học Xã hội Việt Nam, Tổng Biên tập Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo xin trân trọng thông báo:

- Năm 2006, Tạp chí NCTG vẫn phát hành đều kì 2 tháng 1 số (6 số/năm), 76 trang (không kể bìa), khổ 19x27.

- **Giá bán một cuốn là: 15.000đ (Mười lăm nghìn đồng).**

Bạn đọc có nhu cầu xin liên hệ: Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo, 27 - Trần Xuân Soạn, Hà Nội.

Điện thoại: (04)9784864 - (04)9784870; Fax: (84-04)9763813;

Email: TG@Fmail.vnn.vn

Hình thức thanh toán:

- Trực tiếp thanh toán tại Tòa soạn.
- Chuyển tiền qua bưu điện về địa chỉ Tòa soạn.
- Thanh toán qua chuyển khoản và uỷ nhiệm chi qua kho bạc.

Tài khoản: 931.01.064, Kho bạc Nhà nước Hai Bà Trưng, Tp. Hà Nội

TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU TÔN GIÁO